

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית ... אפילו חצר קובעת 1.....
- ב. אף חצר המשתמרת.....2
- ג. דמעיל ליה דרך שער לאפוקי דרך גנות וקרפיות דלא.....3
- ד. ואכלת ולא מוכר.....4
- ה. תבואת זרעך ולא לוקח.....5
- ו. אף פועל אם חסמת פטור.....7
- ז. איזהו גורנן למעשרות בקישואים ובדלועים ... משיפקסו בבית.....8
- ח. מי לא עסקינן ששכרו לכתף ואמר רחמנא ליכול.....9
- ט. שור במחובר ... שור שאוכל בתלוש אינו דין שאוכל במחובר.....10

דף פח.

א. אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית ... אפילו חצר קובעת

כבר התבאר במסכת ברכות דף לה: וגיטין דף פא. שאין הטבל נקבע למעשרות ולתרומה מן התורה אלא באחד¹ מששה דברים² ומהם החצר³ המשתמרת וכל שכן הבית שקובע.

¹ רמב"ם הלכות מעשר פרק ג הלכה ג

² החצר, והמקח, והאש, והמלח, והתרומה, והשבת, וכולן אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו.

³ מן התורה. חזו"א מעשרות סי' ה' סק"ז בדעת רבנו וכ"כ הגר"א ביו"ד סי' של"א ס"ק קל"ט וכ"כ הלבוש מובא בש"ך שם ועי' בר"י קורקוס ספ"ה שנסתפק בדעת רבנו אם חצר מה"ת או מדרבנן. אך דעת הכ"מ כאן והש"ך בנקה"כ יו"ד סי' של"א ספ"ג בדעת רבנו שחצר מרבנן, וכן מה"פ בפ"ג ממעשרות ה"א וכ"ד רש"ם במעשרות דף נ"ה ב' ונראה מדבריו שזו גם דעת רבנו ע"ש וכ"כ בשע"צ בבי"א רפ"ג ע"ש וכ"כ בעה"ש וכ"כ בחזון נחום פ"ג דמעשרות מ"ה ועי' בה"ל ועי' בשטמ"ק ביצה ל"ה ב' דמשמע דדעתו ג"כ דקי"ל כר' ינאי דחצר רק מדרבנן אבל במאירי שם כ' בהדיא דקי"ל דחצר קובעת מה"ת ע"ש אבל המאירי בנדה מ"ז ב' כתב דחצר קובעת מדרבנן ע"ש בלשונו וצ"ע:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

לפיכך אין הטבל נקבע לתרומה ומעשרות מן התורה, אחר שנתמרה ונגמר מלאכתו, עד שיכניסנו לביתו⁴, שנאמר (דברים כו פסוק יג) בְּעֶרְתִּי הַקֶּדֶשׁ מִן הַבַּיִת, והוא שיכניסנו דרך השער של הבית⁵, שנאמר (שם פסוק יב) וְאָכְלוּ בְשַׁעְרֵיךָ וְשָׂבְעוּ.

ביצד פירות⁶ שדעתו להוליכן לבית⁷, אעפ"י שנמרה מלאכתן אוכל מהן אכילת עראי עד שנכנסו לבית⁸. נכנסו לבית נקבעו למעשרות ואסור לאכול מהן, אפילו אכילת עראי עד שיעשר.

כשם שהבית⁹ קובע למעשר כך החצר קובעת למעשר, משיכנסו לחצר דרך שער החצר¹⁰ אף על פי שלא הכניסו לתוך הבית.

וי"א¹¹ שדוקא בדבר שאינו רגיל להיות בגורן, צריך ראיית פני הבית. אבל בתבואה יין ושמן שרגילים להיות בגורן מיד בגורן מתחייב, ואפי' דעתו להביאו לבית. וקשואין ודלועין נקרא ג"כ מידי דבר גורן¹². וי"א שבאכילת קבע אסור מדרבנן כמו לפני ראיית פני הבית, וי"א שגם אכילת קבע מותר כיון שא"א לו לבא לידי חיוב.

ומכיון שכך כל שאינו יודע פרטי ההלכה, אין לסמוך להתיר לאכול פירות או ירקות, על אף שלא הביאם לביתו¹³.

ב. אף חצר המשתמרת

⁴ רמב"ם שם פרק ד הלכה א

⁵ דעת התוס' ב"מ פח. שאם הפירות נגמרו חוץ לחצר צריך שיכניסם דרך שער החצר ודרך שער הבית אבל אם לא הכניסם דרך שער החצר אף על פי שהכניסם דרך שער הבית אין מתחייבים אבל אם נגמר מלאכתן בחצר סני שיכניסם בשער הבית ומדברי רבנו נראה דלא מחלק בזה. עיין מנ"ח מצוה שצ"ה

⁶ רמב"ם שם פרק ג הלכה ד

⁷ שאם דעתו להוליכן לשוק א"צ ראיית פה"ב כנזכר שם ה"ב

⁸ אם אין בו א' משאר דברים הקובעים

⁹ רמב"ם שם פרק ד הלכה ז

¹⁰ כשם שבבית צריך ליכנס דרך שער הבית כמו שיבואר כך בחצר צריך שיכנס דרך שער החצר דוקא ולא מעל הגדר או דרך פתח אחורי שאין דרך להכניס פירות דרך שם.

¹¹ דעת הראב"ד שם והרבה ראשונים

¹² חזו"א מעשרות סי' ג' סק"ב י"ג

¹³ עיין דרך אמונה שם פרק ג ס"ק סד בשיטות הראשונים בדין מירוח בבית ואכילת עראי ואכמ"ל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אי זו היא חצר הקובעת¹⁴, כל¹⁵ שהכלים נשמרין בתוכה, גדון שיש שם שומר שמשמר, ואף על פי שאם יכנס שם אדם, אין אומרים לו מה אתה מבקש, משום שהורגל רגל רבים בו והשומר אין מוחה מליכנו, נחשב כמשתמר כיון שמשמר את הכלים שבתוכה¹⁶.

וכן כשאין אדם בוש מלאכול בתוכה, ואף על פי שאין שם שומר וגם הנכנס אין אומרים לו מה אתה מבקש וגם יש שם ב' דיורין שזה פותח וזה נועל. ואם החצר במקצתה בוש לאכול כגון סמוך לפתח או לשער ובמקצתה אין בוש במקום שבוש אין קובע ובמקום שאין בוש קובע.

וכן חצר שאם יכנס אדם לה אומרין לו מה אתה מבקש, אף על פי שבוש לאכול בתוכה ואין שם שומרים ויש שם ב' דיורין שא' פותח וא' נועל.

וכן חצר שיש בה ב' דיורין כלומר שיש ב' שכנים ששכרו את החצר ולכל א' יש שם בית בחצר נמצא החצר שייך לשניהן או שהיא לשני שותפין שאחד פותחה ונכנס ואחד בא ונכנס או יוצא ונועל הואיל והן פותחין ונועלין הרי זו קובעת. וכל אלו הקביעות הם מספק. לכן אם הכניסו דרך גגות לאחד מחצרות אלו ואח"כ הכניסו לחצר גמור ששייך לאדם א' שנועלו ואין בוש לאכל בתוכו ויש שם שומר ואם אדם נכנס אומר לו מה אתה מבקש שזה קובע לכו"ע אין אומרים שכבר נפטר במה שנכנס דרך גגות בחצר הראשון כיון שהראשון רק ספק החצר קובע עתה שמא אין הראשון בית¹⁷.

ג. דמעיי' ליה דרך שער לאפוקי דרך גגות וקרפיות דלא

¹⁴ רמב"ם שם הלכה ה

¹⁵ תנן בפ"ג דמעשרות איזוהי חצר שהיא חייבת במעשרות ר' ישמעאל אומר חצר הצורית שהכלים נשמרים בתוכה דהיינו שמושיבין שומר על פתח החצר לשמור שכן נהגו בצור ר' עקיבא אומר כל שאחד פותח ואחד נועל פטורה ומפרש בגמ' ירושלמי דהיינו שדרין שם ב' שותפים או ב' שכנים שאם אחד נועל יכול השני לבא ולפתוח ולכן לא מקרי זה משתמרת ולרבנן כיון שעכ"פ נועלין חייבת ואם דרים שם בעה"ב ושכנו גם לר"ע חייב שהבעה"ב יכול לנעול אפי' אם אין השכן מסכים והשכן אין יכול לנעול בלא רצון בעה"ב ר' נחמי' אומר כל שאין אדם בוש מלאכל בתוכה חייבת ר' יוסי אומר כל שנכנס ואין אומרים לו מה אתה מבקש פטורה ר' יהודא אומר שני חצרות זו לפני זו הפנימית חייבת שהיא משתמרת והחיצונה פטורה כיון שהפנימי יכול לפתוח כשהחיצון נועל שיש לו דריסת הרגל עליו פטורה כר"ע דכל שאחד פותח ואחד נועל פטורה ולרבנן גם החיצונה חייבת כיון שעכ"פ נועלים וכנ"ל ואמרי' בגמ' ירושלמי שם ובנדה מו: שהלכה כדברי כולן להחמיר שכל א' מהן מחייב והיינו משום דמספקא לן כמאן הלכה ומספק מחמירין ככולן ובוה יובנו כל דברי רבנו כאן. דרך אמונה שם נה

¹⁶ חזו"א מעשרות סי' ה' סק"ב וכדפירש"י בנדה מ"ז ב'

¹⁷ דרך אמונה שם ס"ק סג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מה שהתבאר שכשם שהבית¹⁸ קובע למעשר כך החצר קובעת למעשר נקבעו אף על פי שלא הכניסו לתוך הבית, וזהו דוקא משיכנסו לחצר דרך שער החצר שכשם שבבית צריך ליכנס דרך שער הבית, כך בחצר צריך שיכנס דרך שער החצר דוקא ולא מעל הגדר או דרך פתח אחורי שאין דרך להכניס פירות דרך שם.

אבל אם הכניסו¹⁹ תבואתו דרך גנות או חלונות וכדומה. או מעל גדר החצר. וכן אם הכניס מדרך אחורית לחצר או לבית²⁰ שאין דרך להכניס דרך שם. פטור מן התרומה ומן המעשרות, אפי' מדרבנן²¹, ואין מועיל לו שיוציאם ויחזור ויכניסם דרך פתח²², מיהו י"א דבאכילת קבע אסור מדרבנן כמו לפניי ראיית פה"ב וי"א דגם אכילת קבע מותר כיון שא"א לו לבא לידי חיוב.

דף פח:

ד. ואכלת ולא מוכר

אינו חייב²³ להפריש מן התורה מעשרות²⁴ ותרומה²⁵, אלא הגומר פירותיו במירוח לאוכלן לעצמו, ואפי' נמלך אח"כ למכרן חייב לעשר מה"ת²⁶, ואם אוכלה חייב משום אוכל טבל וכן המוכר חייב לעשר מה"ת לפני שמוכר²⁷.

¹⁸ רמב"ם שם פרק ד הלכה ז

¹⁹ במאירי ברכות כתב שאסור להכניס דרך גנות וקרפיות שמפקיעין מידי תרו"מ, ולכא"ו בגמ' לא נזכר לאיסור אלא שזה ננאי ואין ראוי לעשות כן ועי' בירו' מעשרות פ"ג ה"א דרבי ור"י ב"ר יהודא עשו כן וצ"ע עיין דרך אמונה – ציון ההלכה שם ס"ק י

²⁰ חזו"א מעשרות סי' ג' סק"ט

²¹ חזו"א דמאי סי' ז' סקב"א

²² שם מעשרות סי' ג' סק"ט ושביעית סי' א' סק"ח

²³ רמב"ם הלכות מעשר פרק ב הלכה א

²⁴ מבואר בתוס' גיטין כ"ה א' ד"ה שני יומא נ"ה ב' ד"ה הלוקח עירובין ל"ז ב' ד"ה שני דדין תרומה כדין מעשר בזה וכ"כ הטור ביו"ד סי' של"א ומש"כ מהרי"ט בח"א סי' פ"ה כבר תמה ע"ז המל"מ פ"א מתרומות הי"א וכ"ש דכל המעשרות פטור מה"ת.

²⁵ אבל בחלה המגלגל עיסה ע"מ למכור חייב מה"ת. חזו"א מעשרות סי' ז' סק"ב וכ"כ בישועות מלכו כאן

²⁶ חזו"א דמאי סי' י"ב סק"ט ומעשרות סי' ה' סק"ז וכ"כ בשע"צ פ"ב ה"ו וע"ש בנחמת אליעזר וכ"כ מנ"ח מצוה שצ"ה, וכ"כ רעק"א בהגהותיו [ונסתפק אם גם הלוקח חייב מה"ת או רק המוכר].

²⁷ רמב"ן כאן ונראה דעתו דהנאה של כלוי דאורייתא וצ"ע, וע"ל פ"ו סקב"א בשם מרן דאין בזה משום הנאה של כלוי ואין אסור מה"ת אלא משום לפ"ע, ועי' באו"ש לק' פ"ו הט"ו שכתב דאפשר דהממרח סתמא ואח"כ מכרן איגלאי מילתא דהוי מירוח למכור וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אבל הגומרן למכרן או ליתנם במתנה²⁸, פטור מן התורה, שנאמר (דברים יד פסוק כב – כג) עֵשֶׂר תַּעֲשֶׂר וּגְו' וְאָכַלְתָּ וּגְו' ואכלת אינו חייב אלא הגומר תבואתו לאוכלה ואפי' נמלך אח"כ לאכילה י"ל²⁹ דכבר חל עליהן פטור מן התורה. אולם חייב מדבריהם³⁰. ואסור למכרן וכ"ש שאסור לאכלן עד שיעשר.

אין תלוי בדעתו³¹ בשעת ראיית פני הבית, אלא בשעת מירוה, ולכן אם מירח לעצמו והכנים לבית ע"מ למכרן חייב מה"ת.

וכן הממרח לבהמה³², או לזרוע³³, או להקדיש³⁴, או להפקיר, כל שאינו לאכילה פטור מה"ת. ומ"מ כל אלו חייבין מדרבנן. והממרח אתרוגים למצוה י"א³⁵ שג"כ פטור מה"ת וי"א³⁶ שחייב.

ה. תבואת זרעך ולא לוקח

²⁸ מנ"ח מצוה שצ"ה

²⁹ רעק"א בהגהותיו ונסתפק אם גם הלוקח חייב מה"ת או רק המוכר] וכ"כ חזו"א בהגהותיו על חידושי הגר"ח אבל בספרו על שביעית סי' כ"א סק"י נראה דלא פסיקא לי' דין זה ובמנ"ח מצוה שצ"ב כ' דבזה אוכל ופטור מה"ת.

³⁰ והגומר פירותיו וחשב קצתן לאכול וקצתן למכור צ"ע כיון דקו"ל אין ברירה איך יעשרן דשמא מעשר מן הפטור על החיוב ולכאוי אין יכול לעשר אלא מחיוב גמור על אלו. דרך אמונה שם ס"ק ז כבר העיר בזה בישועות מלכו ואפשר דאזלי בתר רובא.

³¹ חזו"א שם סי' ד' סקכ"ד וכ"ה בריטב"א ב"מ פ"ח א' וה"ה להיפך שמירח ע"מ למכרן והכנים לבית לעצמו פטור מה"ת וזה דלא כמנ"ח מצוה שצ"ה.

³² חזו"א מעשרות סי' א' סק"י וסי' ד' סקל"א וכ"כ בתורת הארץ פ"ד סי' ס"ג.

³³ שם סי' א' סק"י ובישביעית סי' א' סק"ה וכ"כ במנ"ח מצוה שצ"ה וכן מוכח בירו' ספ"ק דפאה

³⁴ שם מעשרות סי' ז' סק"ב

³⁵ מהרשד"ם יו"ד סי' קצ"ד

³⁶ כפות תמרים סוכה ל"ד ב' ד"ה ועל דמאי וראייתו מערלה וצ"ע ועי' באמרי בינה שו"ת יו"ד סי' י"א בזה ובדובב מישרים ח"ג סי' ק"ו בהשמטה לח"א סי' קל"ד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן הלוקח³⁷ והמקבל מתנה והזוכה מההפקר³⁸, פטור מן התורה³⁹, שנאמר (שם) תבואת זרעך, וחייב מדבריהם, ולכן אין מעשרין⁴⁰ ממנו על חיוב דאורייתא דהוי מן הפטור על החיוב.

כתב הרמב"ם בד"א בשלקחן אחר שנגמרו מלאכתן ביד מוכר, אבל אם נגמרו ביד לוקח חייב לעשר מן התורה שכיון שמירח הרי היא תבואת זרעך.

הנה יש בדין זה ג' שיטות⁴¹. י"א⁴² שדוקא לוקח קודם מירוח פטור מה"ת וכן אחר מירוח קודם ראיית פני הבית אבל לוקח אחר מירוח וראיית פה"ב, אף שמירח ע"מ למכור חייב מה"ת שכבר נתחייב⁴³. וי"א⁴⁴ להיפך שלוקח קודם מירוח חייב שמכיון שהלוקח ממרח תבואת זרעך קרינן בי'. אבל לוקח אחר מירוח פטור. ואין תלוי בראיית פני הבית⁴⁵ כלל רק במירוח⁴⁶. והמוכר לחברו קודם מירוח ע"מ שימרחנו⁴⁷, המוכר חייב, כיון דמעשה הקנין נעשה קודם מירוח וחלות הקנין הוא בב"א עם המירוח⁴⁸, הו"ל

³⁷ רמב"ם שם הלכה ב

³⁸ אבל יורש כרעי' דאבוה הוא ומקרי תבואת זרעך אבל האחין שחלקו הם ספק לקוחות וא"כ ספק אם חייבין במעשר מה"ת, מנ"ח מצוה שצ"ה למאי דקיי"ל רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי וכ"ה באו"ש לק' פ"ו הט"ו ועי' בגור אריה יהודא סי' ז' בזה וכ"ז נ"מ לדעת שאר הראשונים אבל לפ"ד רבנו דמיירי דוקא בממרח ע"מ למכור לא משכח"ל דין זה אלא בממרח ע"מ להורישו לבניו

³⁹ בשמירח המוכר למכור כנוכר אך אם נתחייב כבר ביד המוכר שוב אין הלוקח נפטור.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד שלא סא

⁴¹ חזו"א שביעית סי' א' סק"ה ויש שיטה רביעית היא דעת הראב"ד לפ"ד הכ"מ דלוקח לעולם פטור בין לפני מירוח בין לאחר מירוח וראייתו מדלא הזכיר הראב"ד דדוקא לפני מירוח אמנם יש חולקין על הכ"מ וס"ל דדעת הראב"ד כדעת ריב"ם עי' במרכה"מ ובעה"ש

⁴² דעת הריב"ם והר"ש

⁴³ ואם לקחו קודם מירוח ומירוחו המוכר חייב מה"ת אבל אם מכרו קודם מירוח ומירוחו הלוקח וחזר ולקחו המוכר פטור המוכר מה"ת ואם לקח אחר מירוח קודם ראיית פני הבית דינו כלקחו לפני מירוח לשיטה זו. חזו"א שם סק"ז ומש"כ בדמאי סי' י"ב סק"ח להיפך הוא לפי ר"ת

⁴⁴ היא שיטת ר"ת עי' בכו"פ פ"ה דדעת בעל העזר כדעת ר"ת וכ"פ המור ביו"ד סי' של"א ונבתו' הרא"ש ב"מ פ"ח א' הביא דעת ר"ת ודעת הריב"ם] וכן בתו' רבנו פרץ בב"מ העתיק רק דעת ר"ת.

⁴⁵ חזו"א שביעית סי' א' סק"ח י"א וזה דלא כמנ"ח מצוה שצ"ה ודלא כחי' הגר"ח ז"ל:

⁴⁶ ומיהו י"ל דדוקא מירוח או דבר שעושה תיקון בגוף הפרי אבל כבר בקטניות אף על גב דמקרי גמ"מ מ"מ מכיון שראוי לאכול בלי זה וכן העמדת ערימה באלו שאין עושין מירוח כיון שאינו מעשה כגוף הפרי אינו גמ"מ המחייב את הלוקח וכ"כ הגר"א. ועיין חזו"א מעשרות סי' ג' סק"ה ועי' בשביעית סי' א' סק"א שכ' דהכניסה בזיתים וענבים מחייבת ואולי שם מקרי מעשה או שחזר בו במעשרות ממש"כ בשביעית.

⁴⁷ חזו"א דמאי סי' י"ב סק"מ

⁴⁸ מכר לו קודם מירוח ומירוחו הלוקח וחזר ומכרו להמוכר המוכר חייב מה"ת ואפי' אם לקח קודם מירוח ומכרו לאחר ומירוחו לוקח שני וחזר לוקח ראשון ולקחו מהשני ג"כ חייב לעשר מה"ת. שם שביעית סי' א' סק"ז נסתפק קצת בזה אבל בדמאי סי' י"ב סק"ח פשט דשניהן חייבין מה"ת. ולכן אם הלוקח עישר קודם מירוח אף שפטור כיון שאם יחזירם למוכר חייב מעשרותיו מעשר ואם החזירם אח"כ למוכר יכול לאכלם כ"כ במנ"ח שצ"ה אבל בחזו"א שביעית סי' א' סק"ז מסופק בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

במירוח ביד לוקח⁴⁹. ולשתי דעות אלו דוקא לוקח ממש אבל אם הבעלים מזמין א' לאכל אצלו חייב במעשר, וי"א⁵⁰ שאין הלוקח פטור כשלקח אחר מירוח רק אם המוכר מירח ע"מ למכור אבל אם מירח ע"מ לאכול לעצמו כיון שכבר נתחייב שוב אינו נפטר. וכן הסכימו רוב הראשונים⁵¹.

לפיכך כשלוקחין יין ושמן⁵² מן החשוד אם ידוע שגמרן למכור, אין חיובן אלא מדרבנן שמכיון שהמוכר גמרן למכור הוא פטור, והלוקח פטור מה"ת. וכן כשלוקח זיתים וענבים⁵³.

הממרח⁵⁴ ע"מ למכור וחברו מירח ע"מ לאכול אין לעשר מזה על זה ואפי' חזר ולקחו מחברו שמכיון דכבר מירח ע"מ לאכול לא מפטר משום לקוח.

ואם לקח מחברו קודם מירוח ומירחו ויש לו משלו מעשרין מזה על זה והוא שמירח שניהן ע"מ לאכול או שניהן ע"מ למכור.

י"א⁵⁵ שאם לקח מהגוי קודם מירוח אין כאן פטור לקוח, כיון שאין קנין לגוי בא"י להפקיע ממעשר ומקרי תבואת ורעף של הלוקח וי"ל⁵⁶ שכן הדין בלקח מהקדש ויש חולקין⁵⁷.

וכ"ז דוקא בלקוח⁵⁸ בתלוש אבל לקחו במחובר אפי' אחר הבאת שלישי תבואת ורעף קרינן בי' והלוקח חייב מה"ת.

ו. אף פועל אם חסמת פטור

⁴⁹ אבל אם הגמ"מ בא ביחד עם המקח כל דלא קדם קנין הלוקח לגמ"מ י"ל דפטור עיין חזו"א שביעית סי' א' סק"ג ובמעשרות סי' ג' סקכ"ה ועוד כל שנגמר בלא מעשה לא מקרי זרעך ביד לוקח אבל דעת הרשב"א דכל שזכה בשעת תלישה מקרי מירוח ביד השני דעת הרמב"ם

⁵¹ הרמב"ן והרשב"א והריטב"א בב"מ פ"ח א' שהביא מרן בשביעית סי' א' סק"ה וכן בחי' הר"ן שם [אך הביא שם גם דעת ר"ת] וכ"פ בישועות מלכו כאן ומה שהביא מרן מריטב"א הוא החדשות שהובא בשטמ"ק אבל בישנות נראה שמסכים לשיטת הריטב"א ובמאירי שם הסכים לד' רבנו דהפטור דוקא במירח ע"מ למכור אבל אם מירח הלוקח אם חייב הביא דעת רבנו וד' הראב"ד ולא הכריע ועי' ברמב"ן ורשב"א וריטב"א ב"ב כ"ז א' שכתבו כשיטת ר"ת.

⁵² חזו"א שביעית סי' א' סק"ד וכ"כ בישועות מלכו

⁵³ ג"כ מקרי לקוח אחר גמ"מ לפ"מ שביארנו שאם הגמ"מ בא ביחד עם המקח חשיב לוקח אחר גמ"מ

⁵⁴ חזו"א דמאי סי' י"ב סק"ט

⁵⁵ תו' ותו' הרא"ש כאן וסמ"ג מ"ע קל"ג קל"ה לדעת ריב"ם אבל לדעת ר"ת אין חילוק בזה ע"ש.

⁵⁶ חזו"א שביעית סי' א' סק"ז ד"ה הא

⁵⁷ בתוס' בכורות י"א ב' ד"ה מבלים ובר"ש פ"ק דפאה מ"ו מוכח דלא ס"ל כן;

⁵⁸ ר"ש פ"ק דפאה מ"ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף פז. שנצטוונו⁵⁹ בזה שהפועלים שהן עושין בדבר שגדולו מן הארץ ועדיין לא נגמרה מלאכתו בין בתלוש בין במחובר ויהיו מעשיהן גמירת המלאכה, הרי על בעה"ב מצוה שיניח אותן לאכול ממה שהן עושין בו. אפילו אינו עושה לא בידיו ולא ברגליו רק שנושא על כתפו⁶⁰. ואסור מן התורה לחסמו שלא יאכל שהרי התורה אמרה ואכלת⁶¹, מיהו אם חסמו פטור ממלקות⁶². וחייב לשלם כשיעור שהיה אוכל. אבל אם מתנה עמו שלא יאכל אין בו איסור בכך⁶³.

ז. איזהו גורנן למעשרות בקישואים ובדלועים... משיפקסו בבית

אי זהו גמר⁶⁴ מלאכתן של פירות⁶⁵, הקישואין והדילועין והאבטיחין⁶⁶, משישפשף בידו ויסיר הציהוב שעליהן כמו שער דק⁶⁷ שנמצא עליהן עד שלא יבשלו לגמרי, ואז גומר אף שעתיד⁶⁸ להעמיד ערימה ואם העמיד ערימה קודם שישפשף לא נגמר.

⁵⁹ שו"ע ונו"ב שלז א

⁶⁰ קמ"ל דלא תימא דבעינן פועל דעובד בידיו וברגליו בשעת דישא דומיא דשור, אלא דרשינן להלן צא: מדכתיב בפועל כי תבוא, ביאה סתם משמע, בכל מה שאתה באת שם לעבוד. סמ"ע שם ב

⁶¹ רמ"א שם

⁶² ולא אמרינן קל וחומר הוא משור ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אתה מצווה על חסימתו ואם חסמו חייב מלקות דכתיב [שם כה, ד] לא תחסום שור בדישו וסמ"ך ליה אם בן הכות וגו', אדם שאתה מצווה להחיותו אינו דין שאתה מצווה על חסימתו ואם תחסמו תחייב מלקות, ואין בזה משום אין מזהירין ומלקין מן הדין, דאיסור חסימה כבר נאמרה בואכלת וקל וחומר למלקות אתא. לאו מילתא היא, דאמר קרא כנפשך שהוא מיותר דהול"ל ואכלת ענבים כשבעך, אלא להכי אתא לומר כנפשך של בעל הבית כן תהא נפשו של פועל, מה נפשך אם חסמת עצמך פטור אף נפשו של פועל אם חסמתו פטור ממלקות, לפיכך אם חסמו מלקי לא לקי אבל שלומי צריך לשלם לו מה שהיה אוכל אם לא חסמו. לבוש שם

⁶³ סמ"ע שם ג

⁶⁴ רמב"ם הלכות מעשר פרק ג הלכה ה

⁶⁵ אחרי זה יאסר באכילת עראי אם יקבע בא' מו' דברים הקובעים

⁶⁶ תוספתא משמע דה"ה המלפפונות דינן כאבטיחים

⁶⁷ ורש"י בביצה י"ג ב' ובב"מ פ"ח ב' והביאו הסמ"ג מ"ע קל"ה וכ"פ המאירי ועי' תפ"א כמו פרח הגדל בראשו ודבוק בו וכשמתייבש נופל מאליו ובאבטיחין משיהי' ניכר ירקותו קצת שכשנגמר מוריק אבל הר"ש והרא"ש ור"י בן מ"צ ור"ח בשטמ"ק ב"מ פ"ח ב' והרא"ה בביצה י"ג ב' כתב כרבינו והסמ"ג במ"ע קל"ה הביא ב' הפירושים

⁶⁸ חזו"א מעשרות סי' ג' סקי"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם אינו משפשף כגון שכבר נגמרו ונפל השער קודם או שדעתו למכרו עם השער או במיני קשואין ודלועין שאין להן אותו השער או הפרה, משיעמיד ערימה, ואין שיעור לגודל הערימה⁶⁹, ובאבטיה⁷⁰ שאין דרך להעמיד ערימה זה ע"ג זה שיתמעכו זה מזה ויתרסקו אלא שוטחין אותן זה בצד זה, משיסדיר אותו במוקצה כלומר המקום ששוטחין בו הפירות אבטיה בצד אבטיה, וי"א⁷¹ שגם באבטיחין עושין ערימה והערימה של אבטיחין נקרא מוקצה.

היה משפשף אחת אחת כיון שגמר כל צרכו שיעור⁷² כמה שרוצה לעשות עתה נגמרה מלאכתו, ואם יקבע⁷³ אח"כ בא' מהדברים הקובעים יאסר בעראי ורק אם דעתו להוליכו לשוק אסור מיד בעראי.

וכ"ז במשפשף⁷⁴ בשדה אבל במכניסו בבית ומשפשף בתוך הבית⁷⁵ מיד שהתחיל לשפשף נקבעו כולו, וכן אם אין משפשף משיתחיל לעשות ערימה בבית נקבע הכל. ותורמין ומעשרין קישואין ודילועין אף על פי שלא הסיר הציהוב מעליהן⁷⁶.

ח. מי לא עסקינן ששכרו לכתף ואמר רחמנא ליכול

כבר התבאר לעיל דף פז. שכתוב (דברים כג פסוק כח – כט) **פִּי תִבֵּא בְּכַרְם רֶעֶד וְאֶכְלֶתָ עֲנָבִים כְּנִפְשֶׁךָ שִׁבְעָה וְאֶל כְּלִיָּד לֹא תִתֵּן. פִּי תִבֵּא בְּקִמַת רֶעֶד וְקִטְפֶת מְלִילַת בְּיַרְדֵּךָ וְחֶרְמֵשׁ לֹא תִגִּיף עַל קִמַת רֶעֶד, נִצְטוּיֵנו⁷⁷** בזה שהפועלים שהן עושין בדבר שגדולו מן הארץ ועדיין לא נגמרה מלאכתו בין בתלוש בין במחובר ויהיו מעשיהן גמירת המלאכה, הרי על בעה"ב מצוה שיניח אותן לאכול ממה שהן עושין בו. אפילו אינו עושה לא בידיו ולא ברגליו רק שנושא על כתפו⁷⁸.

⁶⁹ חזו"א מעשרות סי' ג' סקב"ה וכונתו שימלא הערימה שדעתו לעשות

⁷⁰ רבנו בפי"מ ובהעתקה חדשה וכ"כ הר"י קורקוס והגר"א בשנו"א

⁷¹ ר"ש ור"י בן מ"צ וכן פ"י בערוך מובא במלא"ש

⁷² חזו"א מעשרות סי' ג' סקי"א וכ"כ הר"י קורקוס

⁷³ חזו"א שביעית סי' א' סק"ב וע"ש מה שהקשה על הכ"מ

⁷⁴ שם מעשרות סי' ג' סקי"א והוא כתי' ב' של הכ"מ ור"י קורקוס

⁷⁵ רמב"ם שם הלכה ד

⁷⁶ ואף על גב דאין תורמין מדבר שלא נגמרה מלאכתו כמש"כ רבנו בפ"ה מתרומות ה"ד (עיי' דרך אמונה שם) זה דוקא בדגן תירוש ויצהר ולא בשאר הפירות, או"ש פ"ה מתרומות ה"ד ולשון הכ"מ והר"י קורקוס כאן.

⁷⁷ שו"ע ונו"כ שלז"א

⁷⁸ קמ"ל דלא תימא דבעינן פועל העובד בידיו וברגליו בשעת דישה דומיא דשור, אלא דרשינן להלן צא: מדכתיב בפועל כי תבוא, ביאה סתם משמע, בכל מה שאתה באת שם לעבוד. סמ"ע שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ט. שור במחובר ... שור שאוכל בתלוש אינו דין שאוכל במחובר

כל המונע⁷⁹ הבהמה⁸⁰ מלאכול בשעת מלאכה, לוקה⁸¹, (דברים כה פסוק ד) לא תחסם שור בדישו אחד שור ואחד כל מיני בהמה וחיה ועוף⁸² בין טמאים בין טהורים⁸³ ואחד חרישה ואחד כל שאר מלאכות של גדולי קרקע ולא נאמר שור בדישו⁸⁴ אלא בהווה שהשור רגיל לעסוק בדישו ולאכול ממנו.

הבהמה⁸⁵ אוכלת כל זמן שהיא עושה בגדולי קרקע, בין במחובר⁸⁶ בין בתלוש⁸⁷ אבל בדבר שאינו גידולי קרקע מותר לחסמה⁸⁸.

⁷⁹ עיין בר"א מזרחי דברים שם שמאחר שהזהירה תורה שלא למונע את הבהמה מלאכול, מכלל שמצוה להניחה לאכול. ועי' מנחת חינוך תקצו אות ט ואות יג שעובר אף בעשה, לפי שהוקש נחסם לחוסם והיינו שדינה כפועל שמחוייב בעשה להניחו לאכול. ועי' ריטב"א ב"מ צ א ד"ה מיעבר, שאין בחסימה עשה אלא לאו בלבד. ועי' ח"י רבינו חיים הלוי מעילה פ"ח ה"ב לחלק בין אכילת פועל, שהוא משום זכות ממון, לאכילת בהמה שאינה אלא משום הלאו, וכע"ז בתורת האהל למהרי"ל דיסקין, ח"א עמ"כ, שאע"פ שנחלקו בפועל אם משלו הוא אוכל או משל שמים, עי' ב"מ צב ע"א, בבהמה לד"ה משל שמים אוכלת.

⁸⁰ שו"ע חו"מ סי' שלח סעי' ב וכמ"ע ס"ק ו

⁸¹ עיין בראב"ד בשמ"ק ב"מ לב ע"ב ד"ה תדע, וההשלמה שם. ובמושב זקנים לבעלי התוס' דברים שם, שאיסור חסימה הוא משום צעב"ח וצער בעלי חיים דאורייתא. ולהסוברים שאינו מן התורה אין איסור חסימה משום צער, אלא שהשור אוכל מדישו, הואיל ומהנה יהנה ועי' חינוך מצוה תקצו כע"ז משרשי המצוה לחלק לה חלק מיגיעתה בו. ועי' שו"ת הת"ם חו"מ סי' קפה, שלולא איסור חסימה לא היה בזה משום צעב"ח כיון שהוא לצרכינו, ועי' בארוכה בבאור הר"י פרלא לסהמ"צ רס"ג עשה כג

⁸² ועיין במנחת חינוך שם אות א שתמה אמאי השמיטוהו הרמב"ם והשו"ע

⁸³ עיין מנחת חינוך שם אות א לדעת התוס' ב"ק נה ע"א ד"ה אתיא. שכתב שחיות הים לא נתרבו

⁸⁴ ואע"ג דילפינן מדישו דמותר לאכול מן התלוש עד גמר מלאכת האחרון שבה המחייב במעשר מ"מ מדפרט הקרא יותר משאר דברים תלושים שאינם נגמרים למעשר אמרינן דדיבר הכתוב בהווה (סמ"ע שם)

⁸⁵ שו"ע ונו"כ שם א

⁸⁶ ולכאורה הרי מלאכת שור במחובר אי אפשר לו לאכול מגפן שהוא עושה בה, שהרי קשור לצמד לפני העגלה, והבוצרים עושין בגפן שאצל העגלה ונותנים בעגלה ובגפן אחר אסור לו לאכול ופירש"י שם צא ע"ב ד"ה ואי אמרת, הא דמרבין שור במחובר היינו בזמורה ארוכה דיכול לאכול ממה שהוא עושה. ועיין בתוס' ד"ה שור, שפירשו שדש במחובר ואע"ג שכל קלח הוי בפני עצמו והיאך אוכל בקלח אחר, איירי, בקטניות, או בתבואה ארוכה, שיכול לאכול אותן שהוא דש בהן. ובשמ"ק בשם הרשב"א, ובשם הריטב"א פירשו שעוקר קטניות ומושך את הברזל בדרך הליכתו ועוקר אותן שלאחריו ואוכל ממה שלפניו, וכגון שהעלים ארוכים ומגיעים עד לפני השור

⁸⁷ בירושלמי מעשרות פ"ב ה"ד. איתא שאם חסמו במחובר אינו עובר בלאו, שנתמעט מדישו, ולא למרו מפועל אלא שמצוה להניחו לאכול, אבל אין בו לאו ועיין צפנת פענח תרומות פ"ב ה"י

⁸⁸ סמ"ע שם ס"ק א מנחת חינוך שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

